UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

21 päivänä joulukuuta 2011 *

Asiassa C-465/10,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Conseil d'État (Ranska) on esittänyt 5.7.2010 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 27.9.2010, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Ministre de l'Intérieur, de l'Outre-mer, des Collectivités territoriales et de l'Immigration

vastaan

Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-C. Bonichot sekä tuomarit K. Schiemann, L. Bay Larsen, C. Toader (esittelevä tuomari) ja E. Jarašiūnas,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

julkisasiamies: E. Sharpston,
kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Ranskan hallitus, asiamiehinään G. de Bergues ja B. Cabouat,

– Puolan hallitus, asiamiehenään M. Szpunar,

– Euroopan komissio, asiamiehinään A. Steiblytė ja J.-P. Keppenne,

kuultuaan julkisasiamiehen 15.9.2011 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee olennaisesti Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta 18.12.1995 annetun neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 2988/95 (EYVL L 312, s. 1) ja asetuksen (ETY) N:o 2052/88 soveltamisesta rakennerahastojen toiminnan yhteensovittamisen osalta toisaalta keskenään ja toisaalta Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa 19.12.1988 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4253/88 (EYVL L 374, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 20.7.1993 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2082/93 (EYVL L 193, s. 20; jäljempänä asetus N:o 4253/88), tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat ministre de l'Intérieur, de l'Outre-mer, des Collectivités territoriales et de l'Immigration (sisäasioista, merentakaisista departementeista ja alueista, alueellisista julkisyhteisöistä ja maahanmuutosta vastaava ministeri) ja Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre (Indren kauppa- ja teollisuuskamari) ja jossa on kyse etenkin siitä, että Indren kauppa- ja teollisuuskamari palauttaa tuen, jonka se on saanut Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) (jäljempänä EAKR:n tuki).

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Rakennerahastoja koskeva säännöstö

3 Rakennerahastojen päämääristä ja tehokkuudesta ja niiden toiminnan yhteensovittamisesta keskenään sekä Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa 24.6.1988 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2052/88 (EYVL L 185, s. 9), sellaisena kuin se on muutettuna 20.7.1993 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2081/93 (EYVL L 193, s. 5; jäljempänä asetus N:o 2052/88), 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Yhdenmukaisuus yhteisön oikeuden kanssa ja valvonta

1. Toiminnan, jonka rahoitukseen rakennerahastot osallistuvat tai jonka rahoitukseen [Euroopan investointipankki (EIP)] tai muut olemassa olevat rahoitusvälineet osallistuvat, on oltava perustamissopimusten määräysten ja niiden nojalla annettujen säädösten mukaista sekä yhteisön toimintaperiaatteiden mukaista, mukaan lukien – – julkisten hankintasopimusten tekemistä – – koskevat toimintaperiaatteet – –.”

4 Asetuksen N:o 4253/88 23 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Varainhoidon valvonta

1. Julkisten tai yksityisten hankkeenedistäjien toteuttamien toimien menestyksellisyyden takaamiseksi jäsenvaltioiden on toimia täytäntöön pantaessa toteutettava tarpeelliset toimenpiteet

– voidakseen säännöllisesti todentaa, että yhteisön rahoittamat toimenpiteet toteutetaan oikein,

– ehkäistäkseen epäkohtia ja ryhtyäkseen toimenpiteisiin niitä vastaan,

– periäkseen takaisin varat, jotka on menetetty väärinkäytön tai laiminlyönnin vuoksi. Jäsenvaltio on toissijaisesti vastuussa aiheettomasti maksettujen varojen takaisinmaksusta, jollei jäsenvaltio ja/tai välittäjä ja/tai hankkeenedistäjä voi osoittaa, ettei kyse ole niiden syyksi luettavasta väärinkäytöksestä tai laiminlyönnistä. – –

Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle tiedot tätä varten toteuttamistaan toimenpiteistä sekä erityisesti kuvaus toiminnan tehokkuuden takaamiseksi vahvistetuista valvonta- ja hallintojärjestelmistä. Jäsenvaltioiden on annettava komissiolle määräajoin tietoja hallinnollisista ja oikeudellisista seuraamuksista.

– –”

5 Tavoitteen 2 kohdealueisiin kuuluvalla Centren alueella Ranskassa toteutettavia yhteisön rakenteellisia tukitoimia koskevan yhtenäisen ohjelma-asiakirjan hyväksymisestä 16.12.1994 tehdyn komission päätöksen 94/1060/EY (EYVL L 384, s. 83) 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Yhtenäinen ohjelma-asiakirja on pantava täytäntöön yhteisön oikeuden säännösten ja määräysten ja etenkin – – hankintasopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta annettujen yhteisön direktiivien säännösten mukaisesti."

Direktiivi 92/50/ETY

6 Julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 18.6.1992 annetun neuvoston direktiivin 92/50/ETY (EYVL L 209, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 14.6.1993 annetulla neuvoston direktiivillä 93/36/ETY (EYVL L 199, s. 1; jäljempänä direktiivi 92/50), 1 artiklan a alakohdan ensimmäisen alakohdan mukaan "julkisia palveluhankintoja koskevilla sopimuksilla" tarkoitetaan lähtökohtaisesti rahallista vastiketta vastaan tehtyjä kirjallisia sopimuksia, jotka on tehty palvelujen suorittajan ja hankintaviranomaisen kesken, kun taas "hankintaviranomaisilla" tarkoitetaan lähtökohtaisesti kyseisen direktiivin 1 artiklan b alakohdan ensimmäisen alakohdan mukaan valtiota, alueellisia tai paikallisia viranomaisia, julkisoikeudellisia laitoksia sekä yhden tai useamman edellä tarkoitetun viranomaisen tai julkisoikeudellisen laitoksen muodostamia yhteenliittymiä.

7 Direktiivin 92/50 7 artiklan mukaan direktiiviä sovelletaan julkisia palveluhankintoja koskeviin sopimuksiin, joiden ennakoitu arvo ilman arvonlisäveroa on vähintään 200 000 euroa.

Asetus N:o 2988/95

8 Asetuksen N:o 2988/95 johdanto-osan kolmannen ja viidennen perustelukappaleen mukaan ”on – – tärkeää torjua yhteisöjen taloudellisia etuja vahingoittavat toimet kaikilla aloilla” ja tässä suhteessa ”väärinkäytösten tunnusmerkistöt täyttävistä menettelyistä sekä hallinnollisista toimenpiteistä ja seuraamuksista säädetään alakohtaisissa säännöstöissä tämän asetuksen mukaisesti”.

9 Asetuksen N:o 2988/95 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamiseksi annetaan yleinen säännöstö yhteisön oikeuteen kohdistuvia väärinkäytöksiä [koskevista] yhtenäisistä tarkastuksista sekä hallinnollisista toimenpiteistä ja seuraamuksista.

2. Väärinkäytösten tunnusmerkit toteuttaa jokainen yhteisön oikeuden säännöksen tai määräyksen rikkominen, joka johtuu taloudellisen toimijan teosta tai laiminlyönnistä ja jonka tuloksena on tai voisi olla vahinko yhteisöjen yleiselle talousarviolle tai yhteisöjen hoidossa oleville talousarvioille, joko suoraan yhteisöjen puolesta kannettujen omien varojen vähenemisen tai lakkaamisen taikka perusteettoman menon takia.”

10 Asetuksen N:o 2988/95 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Seuraamusmenettelyn vanhentumisaika on neljä vuotta 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta väärinkäytöksestä. Alakohtaisissa säännöstöissä voidaan kuitenkin säätää lyhyemmästä määräajasta, joka ei saa olla kolmea vuotta lyhyempi.

Jatkuvien tai toistuvien väärinkäytösten osalta vanhentumisaika alkaa kulua siitä päivästä, jona väärinkäyttö on päättynyt. Monivuotisten ohjelmien suhteen vanhentumisaika jatkuu kaikissa tapauksissa ohjelman lopulliseen päättymiseen.

Seuraamusmenettelyn vanhentuminen [katkeaa], kun toimivaltainen viranomainen antaa asianomaiselle henkilölle tiedoksi tutkimuksen tai menettelyn vireilletulon, joka liittyy väärinkäytökseen. Vanhentumisaika alkaa kulua uudelleen jokaisesta [sen katkaisevasta] toimesta.

– –

3. Jäsenvaltiot säilyttävät mahdollisuuden soveltaa – – 1 – – kohdassa säädettyä pitempää määräaikaa."

11 Mainitun asetuksen 4 artiklan 1 ja 4 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Kaikista väärinkäytöksistä seuraa yleensä perusteettomasti saadun etuuden periminen takaisin siten, että

– velvoitetaan maksamaan velkana olevat tai perusteettomasti saadut summat,

– –

4. Tässä artiklassa säädettyjä toimenpiteitä ei pidetä seuraamuksina."

Pääasian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

12 Indren kauppa- ja teollisuuskamari teki 5.12.1995 Indren prefektille hakemuksen EAKR:n tuesta toteuttaakseen toimen, jonka otsikko on ”Tavoite: Yritykset” ja jonka tarkoituksena on etsiä ranskalaisia ja ulkomaalaisia sijoittajia, jotka saattavat sijoittautua Indren departementtiin.

13 Kyseisen hakemuksen johdosta Indren prefektin ja Indren kauppa- ja teollisuuskamarin välillä allekirjoitettiin 20.12.1996 sopimus yhteensä 400 000 Ranskan frangin (FRF) (60 979,60 euroa) suuruisen EAKR:n tuen myöntämisestä. Sopimuksessa viitattiin etenkin asetuksiin N:o 2081/93 ja N:o 2082/93. Tuki maksettiin kahdessa osassa, joista ensimmäinen, jonka suuruus oli 100 000 FRF, 17.12.1997 ja jälkimmäinen, jonka suuruus oli 300 000 FRF, 8.12.1998.

14 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee myös, että Indren kauppa- ja teollisuuskamari on saanut samaan toimeen kaksi kansallista tukea. Myös muut alueelliset julkisyhteisöt ovat myöntäneet lisärahoitusta mainittuun toimeen.

15 Toimen ”Tavoite: Yritykset” täytäntöönpano antoi aiheen tarkastukseen, joka suoritettiin 9.5.2000 päivätyn Centren alueen prefektin tehtävänkuvauksen mukaisesti. Kyseinen tarkastus, joka toimitettiin kauppa- ja teollisuuskamarin toimitiloissa 14.6.2000, päätettiin laatimalla 14.3.2001 päivätty kertomus, joka toimitettiin 18.7.2001 Indren kauppa- ja teollisuuskamarille. Kertomuksessa, jonka otsikko on ”Euroopan rakennerahastojen käyttöä koskeva tilintarkastus”, tultiin muun muassa siihen lopputulokseen, ettei julkisia hankintoja koskevaa säännöstöä ollut noudatettu siltä osin kuin Indren kauppa- ja teollisuuskamari oli päättänyt tehdä hankintasopimuksen kyseisen toimen toteuttamisesta DDB-Needham-nimisen yhtiön kanssa.

16 Kertomuksessa todettiin tästä, että Indren kauppa- ja teollisuuskamari oli järjestänyt tarjouspyyntömenettelyn, joka julkaistiin 4.11.1995 päivätyssä Bulletin officiel des annonces des marchés publicsissa (BOAMP). Kyseisestä kertomuksesta ilmenee myös, että Indren kauppa- ja teollisuuskamarin hankintakomitea, joka kokoontui 8.12.1995, oli päättänyt tehdä kyseisen hankintasopimuksen DDB-Needhamin kanssa toteamalla, että kyseinen tarjous oli valittava mieluummin kuin ainoa toinen hyväksyttävissä oleva tarjous hankkeen sisällön kiinnostavuuden ja kyseisen yhtiön tarjouksessaan esittämien alempien kustannusten vuoksi.

17 Kertomuksessa tuotiin kuitenkin esiin yhtäältä, että Indren kauppa- ja teollisuuskamarin ja DDB-Needhamin välisessä sopimuksessa ei ollut allekirjoituspäivää, ja toisaalta, että Indren kauppa- ja teollisuuskamari oli 27.9.1995 lähettänyt Indren prefektille kokousmuistion, jossa esitetään toimea koskevat asiakirjat, ja todennut, että "Indren kauppa- ja teollisuuskamari oli valinnut DDB-Needhamin toimiston".

18 Mainitussa kertomuksessa pääteltiin siis, että "kyseisten seikkojen perusteella voidaan olettaa, että myöhemmän tarjouspyyntömenettelyn tavoitteena oli ainoastaan (päiväämättömän) sopimuksen perusteella jo olemassa olevan oikeudellisen tilanteen muodollinen laillistaminen". Siltä osin kuin kyseiset päiväystä koskevat ristiriidat merkitsivät itse asiassa sääntöjenvastaisuutta, samassa kertomuksessa todettiin, että julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevien sääntöjen noudattaminen – muun muassa julkaiseminen Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä – olisi voinut johtaa samanarvoiseen tarjoukseen alempaan hintaan. Kertomuksen laatijat olivat näin ollen sitä mieltä, että tässä tilanteessa oli oikeutettua vaatia koko EAKR:n tuen palauttamista.

19 Indren prefekti ilmoitti Indren kauppa- ja teollisuuskamarille 23.1.2002 tehdyllä päätöksellä, että koska julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevia sääntöjä ei ollut noudatettu toimen "Tavoite: Yritykset" toteuttamisesta vastuussa olevan palvelujen suorittajan valitsemiseksi, tuet ja etenkin EAKR:sta saadut tuet oli maksettava takaisin.

20 Indren kauppa- ja teollisuuskamari vastusti Indren prefektin tekemien, takaisin vaadittuja summia vastaavien maksuunpanopäätösten täytäntöönpanoa. Tämä vaatimus kuitenkin hylättiin departementin yleisen varainhoitajan implisiittisellä päätöksellä.

21 Indren kauppa- ja teollisuuskamari nosti sitten kanteet, joissa muun muassa vaadittiin kumoamaan Indren prefektin 23.1.2002 tekemä päätös, tribunal administratif de Limogesissa, joka hylkäsi ne 3.6.2004 antamillaan tuomioilla.

22 Indren kauppa- ja teollisuuskamari haki tuomioihin muutosta cour administrative d'appel de Bordeaux'lta, joka kumosi 12.6.2007 antamallaan tuomiolla mainitut tuomiot sekä etenkin Indren prefektin 23.1.2002 tekemän päätöksen ja Indren prefektin tekemät maksuunpanopäätökset. Kyseinen tuomioistuin totesi tässä yhteydessä, että prefektoriaatin yksiköille oli ilmoitettu kirjeellä, jonka Indren kauppa- ja teollisuuskamari oli osoittanut niille 27.9.1995, Indren kauppa- ja teollisuuskamarin päätöksestä käyttää DDB-Needhamin palveluja. Kyseisille yksiköille oli siten ilmoitettu valinnasta ennen tarjouspyyntömenettelyn käynnistämistä, koska yhtäältä hankintakomitea, joka oli ehdottanut kyseisen yhtiön ehdokkuuden hyväksymistä, oli kokoontunut 8.12.1995 ja koska toisaalta hankintasopimus oli allekirjoitettu 29.5.1996 mainitun prefektin läsnä ollessa.

23 Vaikka cour administrative d'appel de Bordeaux totesi, että Indren kauppakamari ei ollut noudattanut kilpailuttamissääntöjä, joita siihen sovellettiin tehtäessä kyseistä hankintaa, jota ei myöskään ollut julkaistu Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä, se oli kuitenkin samalla sitä mieltä, että Indren prefektin ja Indren kauppa- ja teollisuuskamarin välisessä sopimuksessa EAKR:n tuen myöntämisestä ei viitattu lainkaan hankintasopimuksen tekemiseen, että kyseisessä sopimuksessa ei määrätty kaikkien sellaisten asiakirjojen toimittamisesta, joiden avulla julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevien sääntöjen noudattamista voidaan valvoa, ja lopuksi että asetuksen N:o 2988/95 4 artiklan tavoitteena ei ole antaa kansallisille viranomaisille mahdollisuutta peruuttaa yhteisön varoista rahoitettuja tukia muissa kuin kansallisessa lainsäädännössä säädetyissä tilanteissa eikä artiklalla myöskään ole tällaista vaikutusta.

24 Cour administrative d'appel de Bordeaux päätteli siis yhtäältä, ettei yhdenkään valittajan vastapuolena olevan viranomaisen vetoaman säännöksen eikä yhdenkään EAKR:n tuesta 20.12.1996 tehdyn sopimuksen määräyksen mukaan ole niin, että kyseisen tuen myöntäminen edellyttää sitä, että Indren kauppa- ja teollisuuskamarin mahdollisesti tekemissä hankinnoissa kyseisen toimen toteuttamiseksi noudatetaan julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevia sääntöjä. Kyseinen tuomioistuin totesi toisaalta, että koska valtion yksiköille oli ilmoitettu DDB-Needhamin valitsemisesta jo 27.9.1995, eli tässä tapauksessa ennen tarjouspyyntömenettelyn käynnistämistä, myöhemmin myönnettyjä tukia ei voitu pitää sellaisina, että niiden osalta olisi implisiittisesti vaadittu tällaisen edellytyksen noudattamista.

25 Ministre de l'Intérieur, de l'Outre-mer, des Collectivités territoriales et de l'Immigration haki Conseil d'État'han 16.8.2007 toimittamallaan valituskirjelmällä muutosta cour administrative d'appel de Bordeaux'n 12.6.2007 antamaan tuomioon.

26 Tässä tilanteessa Conseil d'État päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko olemassa oikeusperusta, josta voitaisiin johtaa velvollisuus periä takaisin kauppa- ja teollisuuskamarille maksettu tuki, eli

onko silloin, kun EAKR:sta maksettuja tukia saanut hankintaviranomainen ei ole noudattanut yhtä tai useampaa julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevaa sääntöä tuetun toimen toteuttamiseksi, vaikka asiassa ei olekaan riitautettu toimen kelpoisuutta tukeen tästä rahastosta eikä sitä, että toimi on toteutettu, esimerkiksi – – asetuksesta (ETY) N:o 2052/88 tai – – asetuksesta (ETY) N:o 4253/88 löydettävissä jokin sellainen yhteisön säännös, jolle voidaan perustaa velvollisuus periä tuet takaisin? Jos on, syntyykö tämä velvollisuus minkä tahansa julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevan säännön noudattamatta jättämisen perusteella

vai vain joidenkin niistä? Jälkimmäisessä tapauksessa, minkä sääntöjen noudattamatta jättämisen perusteella?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan perusteettomasti maksetun tuen takaisin perimisessä noudatettavien yksityiskohtaisten sääntöjen osalta edes osittain myöntävästi:

a) Onko sillä, että EAKR:sta tukea saanut hankintaviranomainen on jättänyt noudattamatta yhtä tai useampaa julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevaa sääntöä valitessaan palvelujen suorittajaa, jolle tuetun toimen toteuttaminen uskotaan, pidettävä asetuksessa N:o 2988/95 tarkoitettuna väärinkäytöksenä? Onko sillä, että toimivaltainen kansallinen viranomainen on silloin, kun se on päättänyt myöntää EAKR:sta haetun tuen, ollut välttämättä tietoinen siitä, että tuensaajana oleva toimija ei ole noudattanut julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevia sääntöjä valitessaan jo ennen tuen myöntämistä palvelujen suorittajan, jolle tuella rahoitetun toimen toteuttaminen uskotaan, vaikutusta asetuksessa N:o 2988/95 tarkoitetuksi väärinkäytökseksi luonnehtimiseen?

b) Jos toisen kysymyksen a kohtaan vastataan myöntävästi ja jos asetuksen N:o 2988/95 3 artiklassa säädettyä vanhentumisaikaa sovelletaan tietyn toimijan sääntöjenvastaisen menettelynsä vuoksi perusteettomasti saaman tuen takaisin perimisen kaltaisiin hallinnollisiin toimenpiteisiin, kuten yhteisöjen tuomioistuin on [yhdistetyissä asioissa C-278/07-C-280/07, Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb ym., 29.1.2009 antamassaan tuomiossa (Kok., s. I-457)] todennut,

– onko vanhentumisajan alkamisajankohdaksi vahvistettava ajankohta, jolloin tuki maksetaan tuensaajalle, vai ajankohta, jolloin tuensaaja käyttää

saamansa tuen maksaakseen korvauksen palvelujen suorittajalle, joka on valittu noudattamatta yhtä tai useampaa julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevaa sääntöä

– katsotaanko tämä vanhentumisaika katkenneeksi sillä, että toimivaltainen kansallinen viranomainen on toimittanut tuensaajalle tarkastuskertomuksen, jossa todetaan julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevien sääntöjen noudattamatta jättäminen ja jonka mukaan kansallisen viranomaisen on tämän johdosta saatava maksetut summat palautetuiksi

– silloin, kun jäsenvaltio käyttää sille asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 3 kohdassa annettua mahdollisuutta soveltaa pidempää vanhentumisaikaa, kuten sellaista yleistä vanhentumisaikaa, jota sovelletaan Ranskassa ja josta säädettiin riita-asian kohteena olevien tosiseikkojen tapahtumahetkellä siviililain (code civil) 2262 §:ssä seuraavasti: 'kaikki esineoikeudelliset ja henkilöön kohdistuvat vaatimukset vanhentuvat 30 vuodessa – –', onko tällaisen vanhentumisajan yhteisön oikeuden mukaisuutta ja etenkin suhteellisuusperiaatteen mukaisuutta arvioitava suhteessa siinä kansallisessa säännöksessä säädetyn vanhentumisajan enimmäiskestoon, jota käytetään kansallisten hallintoviranomaisten tekemän, tukien takaisin perimistä koskevan vaatimuksen oikeusperustana, vai suhteessa käsiteltävässä asiassa tosiasiallisesti sovellettuun vanhentumisaikaan?

c) Jos toisen kysymyksen a kohtaan vastataan kieltävästi, ovatko yhteisön taloudelliset edut esteenä sille, että nyt käsiteltävässä oikeusriidassa kyseessä olevan kaltaisen tuen maksamisen osalta tuomioistuin soveltaa kansallisia sääntöjä, jotka koskevat oikeuksia perustavien päätösten peruuttamista ja joiden mukaan hallintoviranomaisen on peruutettava oikeuksia perustava yksittäistapausta koskeva päätös, jos se on lainvastainen – muissa tapauksissa kuin silloin, kun on kyse päätöksen mitättömyydestä, vilpillisestä menettelystä, johon on syyllistytty päätöksen aikaansaamiseksi, tai päätöksestä etua saavan vaatimuksesta, – päätöksen tekemistä seuraavien neljän kuukauden kuluessa, vaikka yksittäistapausta koskevaan hallintopäätökseen voidaankin, esimerkiksi silloin, kun se koskee tuen maksamista, lisätä purkavia ehtoja, joiden toteutuminen antaa mahdollisuuden peruuttaa kyseessä oleva tuki noudattamatta tiettyä määräaikaa, kun samalla muistetaan, että Conseil d'État

on todennut oikeuskäytännössään, että tätä kansallista sääntöä on tulkittava niin, että yhteisön säännösten nojalla perusteettomasti tukea saanut voi vedota siihen ainoastaan siinä tapauksessa, että tuen saaja on ollut vilpittömässä mielessä?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä sitä, muodostaako asetuksen N:o 4253/88 23 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan kolmas luetelmakohta, luettuna yhdessä asetuksen N:o 2052/88 7 artiklan 1 kohdan kanssa, pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa sellaisen oikeusperustan, jonka nojalla kansalliset viranomaiset voivat periä tuensaajalta takaisin EAKR:sta myönnetyn tuen kokonaisuudessaan sillä perusteella, että tuensaaja ei ole direktiivissä 92/50 tarkoitettuna hankintaviranomaisena noudattanut kyseisen direktiivin vaatimuksia tehdessään julkista palveluhankintasopimusta, jonka tarkoituksena on toteuttaa toimi, jonka perusteella tuki on myönnetty tälle tuensaajalle.

28 On huomautettava, että pääasiassa on selvää, että Indren kauppa- ja teollisuuskamari oli hankintaviranomainen, että kyseisen julkisia palveluhankintoja koskevan sopimuksen arvo ylitti direktiivin 92/50 7 artiklassa säädetyn 200 000 euron kynnysarvon ja että Indren kauppa- ja teollisuuskamari ei kyseistä hankintasopimusta tehdessään

noudattanut direktiivissä 92/50 vahvistettuja sääntöjä tämäntyyppisten hankintasopimusten tekemiselle muun muassa sen vuoksi, että se oli valinnut sopimuskumppaninsa jo ennen hankintailmoituksen julkaisemista ja että kyseistä ilmoitusta ei myöskään ollut julkaistu Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä.

29 Asetuksen N:o 2052/88 7 artiklan 1 kohdan mukaan yhteisön rahoitus hankkeelle edellyttää sitä, että rahoituksen saaja noudattaa direktiivissä 92/50 tarkoitettujen ”julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten” tekomenettelyjä, kun tällainen rahoituksen saaja on kyseissä direktiivissä tarkoitettu ”hankintaviranomainen” ja kun sen julkista hankintaa koskevan sopimuksen arvo, jonka avulla rahoituksen saaja aikoo toteuttaa mainitun hankkeen, ylittää direktiivin 92/50 7 artiklassa säädetyn kynnysarvon (ks. vastaavasti asia C-44/96, Mannesmann Anlagenbau Austria ym., tuomio 15.1.1998, Kok., s. I-73, 48 ja 49 kohta).

30 Asetuksen N:o 4253/88 23 artiklan 1 kohdassa säädetään, että julkisten tai yksityisten hankkeenedistäjien toteuttamien toimien menestyksellisyyden takaamiseksi jäsenvaltioiden on toimia täytäntöön pantaessa toteutettava tarpeelliset toimenpiteet voidakseen säännöllisesti todentaa, että Euroopan unionin rahoittamat toimenpiteet toteutetaan oikein, ehkäistäkseen sääntöjenvastaisuuksia ja ryhtyäkseen toimenpiteisiin niitä vastaan sekä periäkseen takaisin varat, jotka on menetetty väärinkäytön tai laiminlyönnin vuoksi (ks. yhdistetyt asiat C-383/06-C-385/06, Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening ym., tuomio 13.3.2008, Kok., s. I-1561, 37 kohta).

31 Koska asetuksen N:o 2052/88 7 artiklan 1 kohdasta ilmenee nimenomaisesti, että unionin talousarviosta rahoitettu toiminta on toteutettava noudattamalla täysimääräisesti julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevia direktiivejä, se, että unionin tukea saava rikkoo hankintaviranomaisena direktiivissä 92/50 säädettyjä sääntöjä toteuttaakseen toimen, johon kyseinen tuki on myönnetty, merkitsee asetuksen N:o 4253/88 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun kaltaista sääntöjenvastaisuutta ja tuensaajan toimintaa on tapauksen mukaan pidettävä kyseisessä säännöksessä tarkoitettuna ”väärinkäyttönä” tai ”laiminlyöntinä”.

32 Asetuksen N:o 4253/88 23 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan, luettuna yhdessä asetuksen N:o 2052/88 7 artiklan 1 kohdan kanssa, mukaan on niin, että kun EAKR:sta rahoitetun toiminnan tutkinta osoittaa, ettei kyseisen toiminnan toteuttamiselle määrättyjä ehtoja – tässä tapauksessa ehtoa, joka liittyy julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevan unionin säännöstön noudattamiseen silloin, kun rahoituksen saaja on hankintaviranomainen – ole noudatettu, jäsenvaltio, joka on myöntänyt EAKR:n taloudellisen tuen, voi ehkäistäkseen sääntöjenvastaisuuksia ja ryhtyäkseen toimenpiteisiin niitä vastaan peruuttaa kyseisen tuen ja vaatia kyseistä tuensaajaa maksamaan mainitun rahoituksen takaisin (ks. vastaavasti asia C-271/01, COPPI, tuomio 22.1.2004, Kok., s. I-1029, 48 kohta).

33 Takaisin perimisen asianmukaisena oikeusperustana on katsottava olevan asetus N:o 4253/88 eikä asetus N:o 2988/95, jossa tyydytään vahvistamaan valvontaa ja seuraamuksia koskevat yleiset säännöt unionin taloudellisten etujen suojaamiseksi. Näin ollen takaisin periminen on toteutettava kyseisen 23 artiklan 1 kohdan perusteella (ks. em. yhdistetyt asiat Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening ym., tuomion 39 kohta).

34 On kuitenkin huomautettava, että mikä tahansa kyseessä olevan jäsenvaltion harkintavallan käyttö siltä osin, olisiko aiheettomasti tai sääntöjenvastaisesti myönnetyt yhteisön varat vaadittava palautettaviksi, olisi ristiriidassa asetuksen N:o 4253/88 23 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetyn sen velvollisuuden kanssa, jonka mukaan viranomaisten on perittävä aiheettomasti tai sääntöjenvastaisesti maksetut yhteisön varat takaisin (ks. em. yhdistetyt asiat Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening ym., tuomion 38 kohta).

35 Tästä seuraa, että asetuksen N:o 4253/88 23 artiklan 1 kohdassa asetetaan jäsenvaltioille velvollisuus periä takaisin varat, jotka on menetetty väärinkäytön tai laiminlyönnin vuoksi, eikä toimivaltaa ole tarpeen johtaa kansallisesta oikeudesta (ks. em. yhdistetyt asiat Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening ym., tuomion 40 kohta).

36 Tästä on huomautettava, kuten Ranskan hallitus väittää, että tällaisen sääntöjenvastaisuuden vuoksi aiheettomasti saatuja varoja voidaan pitää mainitussa säännöksessä tarkoitettuina varoina, jotka ”on menetetty [kyseisen rahoituksen saajan] väärinkäytön tai laiminlyönnin vuoksi”. Asetuksen N:o 4253/88 23 artiklan 1 kohdassa viitataan nimittäin velvollisuuteen periä takaisin ”varat, jotka on menetetty väärinkäytön tai laiminlyönnin vuoksi”, samalla kun siinä täsmennetään jäljempänä, että jäsenvaltio on toissijaisesti vastuussa ”aiheettomasti maksettujen varojen” takaisinmaksusta, jollei jäsenvaltio ja/tai välittäjä ja/tai hankkeenedistäjä voi osoittaa, ettei kyse ole niiden syyksi luettavasta väärinkäytöstä tai laiminlyönnistä. Kyseisessä säännöksessä rinnastetaan siten nämä kaksi käsitettä.

37 Pääasiassa tulee myös esiin kysymys siitä, voiko kansallinen viranomainen silloin, kun tuensaaja ei toimea toteutettaessa ole noudattanut hankintaviranomaisena julkisten hankintasopimusten tekemiseen sovellettavia sääntöjä, vaatia asetuksen N:o 4253/88 23 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan kolmannen luetelmakohdan perusteella mainitun tuen palauttamista kokonaisuudessaan, vaikka toimi, jota on osittain rahoitettu EAKR:sta, on tosiasiassa toteutettu.

38 Tässä yhteydessä on korostettava yhtäältä, että EAKR:sta rahoitettavien toimien toteuttamisen osalta direktiivistä 92/50 johtuvien velvoitteiden kaltaisten yhteisön oikeuden järjestelmän moitteettoman toiminnan kannalta keskeisten velvoitteiden täyttämättä jättämisestä voidaan rangaista unionin säännöstön perusteella myönnettävän oikeuden menettämisellä (ks. vastaavasti asia C-104/94, Cereol Italia, tuomio 12.10.1995, Kok., s. I-2983, 24 kohta; asia C-500/99 P, Conserve Italia v. komissio, tuomio 24.1.2002, Kok., s. I-867, 100–102 kohta ja asia C-222/03 P, APOL ja AIPO v. komissio, määräys 16.12.2004, 53 kohta).

39 Toisaalta väärinkäytön tai laiminlyönnin vuoksi menetettyjen varojen takaisinperimisvelvollisuutta ei voida soveltaa yksinomaan niissä tapauksissa, joissa rakennerahastoista rahoitettu toimi on jätetty kokonaan tai osittain toteuttamatta (ks. vastaavasti asia C-240/03 P, Comunità montana della Valnerina v. komissio, tuomio 19.1.2006, Kok., s. I-731, 77 kohta).

40 Vaikka on tosin mahdollista, kuten komissio on korostanut, että suhteellisuusperiaatteen perusteella vähäisen sääntöjenvastaisuuden toteaminen johtaa ainoastaan maksettujen varojen osittaiseen palauttamiseen, on kuitenkin huomautettava, että joka tapauksessa silloin, kun EAKR:sta rahoitetun toimen yhteydessä todetaan, että rahoituksen saaja ei ole noudattanut jotakin direktiivissä 92/50 säädettyä keskeistä velvoitetta – se on esimerkiksi päättänyt julkisia palveluhankintoja koskevan sopimuksen tekemiseksi valita sopimuskumppaninsa ennen tarjouspyyntömenettelyn aloittamista eikä se ole myöskään julkaissut ilmoitusta Euroopan unionin virallisessa lehdessä –, vain sillä, että tällaisen sääntöjenvastaisuuden seurauksena voi olla tuen poistaminen kokonaan, voidaan toteuttaa rakennerahastojen hyvän hallinnoinnin edellyttämä varoittava vaikutus (ks. analogisesti em. asia Conserve Italia v. komissio, tuomion 101 kohta).

41 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa asetuksen N:o 4253/88 23 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan kolmas luetelmakohta, luettuna yhdessä asetuksen N:o 2052/88 7 artiklan 1 kohdan kanssa, muodostaa oikeusperustan, jonka nojalla kansalliset viranomaiset voivat periä tuensaajalta takaisin EAKR:sta myönnetyn tuen kokonaisuudessaan sillä perusteella, että tuensaaja ei ole direktiivissä 92/50 tarkoitettuna hankintaviranomaisena noudattanut kyseisen direktiivin vaatimuksia tehdessään julkista palveluhankintasopimusta, jonka tarkoituksena on toteuttaa toimi, jonka perusteella tuki on myönnetty tälle tuensaajalle, eikä kyseistä toimivaltaa ole tarpeen johtaa kansallisesta oikeudesta.

Toisen kysymyksen a kohta

42 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisen kysymyksensä a kohdalla lähinnä sitä, merkitseekö se, että EAKR:n tukea saanut hankintaviranomainen ei noudata direktiivissä 92/50 säädettyjä julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevia

sääntöjä valitessaan sopimuskumppaniaan sellaista hankintasopimusta varten, jonka tarkoituksena on tuetun toimen toteuttaminen, asetuksen N:o 2988/95 1 artiklassa tarkoitettua väärinkäytöstä, ja jos näin on, onko sillä, että toimivaltainen kansallinen viranomainen ei voinut kyseistä tukea myöntäessään olla tietämättä, että tuensaaja oli jo päättänyt siitä, minkä palvelujen suorittajan tehtäväksi se antaa tuetun toimen toteuttamisen, vaikutusta tällaiseen luonnehtimiseen.

43 Asetuksen N:o 2988/95 1 artiklan mukaan väärinkäytösten tunnusmerkit toteuttaa jokainen unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen rikkominen, joka johtuu taloudellisen toimijan teosta tai laiminlyönnistä ja jonka tuloksena on tai voisi olla vahinko unionin yleiselle talousarviolle tai unionin hoidossa oleville talousarvioille, joko suoraan unionin puolesta kannettujen omien varojen vähenemisen tai lakkaamisen taikka perusteettoman menon takia.

44 Asetuksessa N:o 2988/95 tarkoitetun väärinkäytöksen käsite koskee unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen rikkomista, joka johtuu taloudellisen toimijan teosta tai laiminlyönnistä, joten mainitun asetuksen 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädettyä vanhentumissäännöstä ei näin ollen ole tarkoitus soveltaa sellaisten väärinkäytösten perusteella aloitettuun menettelyyn, jotka ovat seurausta unionin talousarvion nimissä ja lukuun taloudellisen edun myöntäneiden kansallisten viranomaisten virheistä (ks. vastaavasti asia C-281/07, Bayerische Hypotheken- und Vereinsbank, tuomio 15.1.2009, Kok., s. I-91, 20–22 kohta).

45 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa Indren kauppa- ja teollisuuskamari voidaan asetusta N:o 2988/95 sovellettaessa rinnastaa siitä huolimatta, että se on julkisoikeudellinen oikeushenkilö, unionin talousarviosta tukea saavana tahona sellaiseen taloudelliseen toimijaan, jonka väitetään syyllistyneen unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen rikkomiseen. Tässä yhteydessä on selvää, että direktiivissä 92/50 säädettyjen julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevien sääntöjen väitetty rikkominen johtuu Indren kauppa- ja teollisuuskamarin eikä sille EAKR:n tukea unionin talousarvion nimissä ja lukuun myöntäneen viranomaisen toimesta.

46 Koska rakennerahastoista ei voida rahoittaa direktiivin 92/50 vastaisesti toteutettuja toimia, kuten etenkin asetuksen N:o 2052/88 7 artiklan 1 kohdasta ilmenee, se, että EAKR:n tuen saaja rikkoo hankintaviranomaisena julkisten palveluhankintasopimusten tekemistä koskevia sääntöjä tuetun toimen toteuttamiseksi, johtaa perusteettomaan menoon ja aiheuttaa näin ollen vahinkoa unionin talousarviolle.

47 On nimittäin korostettava, että nekin sääntöjenvastaisuudet, joilla ei ole täsmällistä taloudellista vaikutusta, voivat kuitenkin vakavasti vahingoittaa unionin taloudellisia intressejä (ks. asia C-199/03, Irlanti v. komissio, tuomio 15.9.2005, Kok., s. I-8027, 31 kohta).

48 Siitä, että tuensaaja on ilmoittanut toimivaltaisille viranomaisille valinneensa sopimuskumppanin jopa ennen kuin kyseisen julkisen hankintasopimuksen tekemiseen tähtäävä tarjouskilpailumenettely käynnistettiin, on todettava, ettei sillä ole sellaisenaan vaikutusta asetuksen N:o 2988/95 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuksi väärinkäytökseksi luonnehtimiseen (ks. analogisesti asia C-94/05, Emsland-Stärke, tuomio 16.3.2006, Kok., s. I-2619, 62 kohta).

49 Edellä esitetyn perusteella toisen kysymyksen a kohtaan on vastattava siten, että se, että EAKR:n tukea saanut hankintaviranomainen ei noudata direktiivissä 92/50 säädettyjä julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevia sääntöjä valitessaan sopimuskumppaniaan sellaista hankintasopimusta varten, jonka tarkoituksena on tuetun toimen toteuttaminen, merkitsee asetuksen N:o 2988/95 1 artiklassa tarkoitettua väärinkäytöstä myös silloin, kun toimivaltainen kansallinen viranomainen ei voinut kyseistä tukea myöntäessään olla tietämättä, että tuensaaja oli jo päättänyt siitä, minkä palvelujen suorittajan tehtäväksi se antaa tuetun toimen toteuttamisen.

Toisen kysymyksen b kohdan ensimmäinen ja toinen luetelmakohta

50 Toisen kysymyksensä b kohdan ensimmäisellä ja toisella luetelmakohdalla ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään lähinnä tilanteessa, jossa EAKR:n tuen saaja ei hankintaviranomaisena ole noudattanut direktiivissä 92/50 säädettyjä julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevia sääntöjä valitessaan sopimuskumppaniaan sellaista hankintasopimusta varten, jonka tarkoituksena on tuetun toimen toteuttaminen, mistä ajankohdasta asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetty neljän vuoden vanhentumisaika alkaa kulua ja katkaistaanko tällainen vanhentumisaika mainitun 3 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitetulla tavalla sillä, että tuensaajalle toimitetaan tarkastuskertomus, jossa todetaan julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevien sääntöjen noudattamatta jättäminen ja jonka mukaan kansallisen viranomaisen on tämän johdosta vaadittava maksettujen summien palauttamista.

51 On huomautettava, että asetuksen N:o 2988/95 1 artiklan 1 kohdassa otetaan käyttöön ”yleinen säännöstö yhteisön oikeuteen kohdistuvia väärinkäytöksiä [koskevista] yhtenäisistä tarkastuksista sekä hallinnollisista toimenpiteistä ja seuraamuksista”, jotta voidaan, kuten kyseisen asetuksen johdanto-osan kolmannesta perustelukappaleesta ilmenee, ”torjua yhteisöjen taloudellisia etuja vahingoittavat toimet kaikilla aloilla”.

52 Kun unionin lainsäätäjä antoi asetuksen N:o 2988/95 ja erityisesti sen 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan, sen tarkoituksena oli tosin ottaa käyttöön tällä alalla sovellettava yleinen vanhentumista koskeva säännös ja yhtäältä määritellä kyseisellä säännöksellä kaikissa jäsenvaltioissa sovellettava vähimmäisvanhentumisaika ja toisaalta luopua mahdollisuudesta periä takaisin unionin talousarviosta perusteettomasti saatuja summia sen jälkeen, kun neljä vuotta on kulunut siitä väärinkäytöksestä, joka on vaikuttanut riidanalaisiin maksuihin (asia C-131/10, Corman, tuomio 22.12.2010, Kok., s. I-14199, 39 kohta ja yhdistetyt asiat C-201/10 ja C-202/10, Ze Fu Fleischhandel ja Vion Trading, tuomio 5.5.2011, Kok., s. I-3545, 24 kohta).

53 Kyseistä vanhentumissäännöstä sovelletaan mainitun asetuksen 4 artiklassa tarkoitettuihin väärinkäytöksiin, jotka vahingoittavat unionin taloudellisia etuja (ks. asia C-278/02, Handlbauer, tuomio 24.6.2004, Kok., s. I-6171, 34 kohta ja em. yhdistetyt asiat Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb ym., tuomion 22 kohta).

54 Pääasiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii pääasian olosuhteisiin nähden vanhentumisen alkamisajankohdan määrittämiseksi sitä, onko huomioon otettava ajankohta, jona tuki maksetaan tuensaajalle, vai ajankohta, jona tuensaaja käyttää kyseisen tuen maksaakseen korvauksen palvelujen suorittajalle, joka on valittu direktiivissä 92/50 säädettyjä julkisten palveluhankintasopimusten tekemistä koskevia sääntöjä noudattamatta.

55 Kun otetaan huomioon, että unionin talousarviovaroja ei voida käyttää direktiivin 92/50 säännösten vastaisesti toteutettujen toimien yhteydessä, on katsottava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa tuensaajalle myönnettyjä varoja on pidettävä perusteettomina siitä hetkestä lukien, kun tuensaaja rikkoo kyseisiä säännöksiä.

56 Direktiivissä 92/50 – joka annettiin palvelujen tarjoamisen vapauden esteiden poistamiseksi ja sellaisten jäsenvaltioon sijoittautuneiden taloudellisten toimijoiden etujen suojaamiseksi, jotka haluavat tarjota palveluja toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneille hankintaviranomaisille (ks. mm. asia C-19/00, SIAC Construction, tuomio 18.10.2001, Kok., s. I-7725, 32 kohta) – säädettyjen kilpailuttamissääntöjen tällaisesta rikkomisesta on huomautettava, että palvelujen tarjoamisen vapauden loukkaaminen jättämällä noudattamatta direktiivin 92/50 säännöksiä kestää kyseisen direktiivin vastaisesti tehdyn sopimuksen koko täyttämisajan (ks. yhdistetyt asiat C-20/01 ja C-28/01, komissio v. Saksa, tuomio 10.4.2003, Kok., s. I-3609, 36 kohta ja asia C-503/04, komissio v. Saksa, tuomio 18.7.2007, Kok., s. I-6153, 29 kohta).

57 Vaikka näet on totta, että jäsenvaltiot valtuutetaan julkisten hankintasopimusten tekemisestä annettujen direktiivien eräillä säännöksillä pitämään kyseisten direktiivien vastaisesti tehtyjen sopimusten vaikutukset voimassa ja niillä suojellaan näin sopimuspuolten perusteltua luottamusta, niistä ei voi kuitenkaan sisämarkkinoiden luomista koskevien EUT-sopimuksen määräysten soveltamisalaa kaventamatta seurata, että hankintaviranomaisen menettelyä unionin talousarviota kohtaan olisi pidettävä unionin oikeuden mukaisena tällaisten sopimusten tekemisen jälkeen (ks. vastaavasti em. yhdistetyt asiat komissio v. Saksa, tuomio 10.4.2003, 39 kohta ja em. asia komissio v. Saksa, tuomio 18.7.2007, 33 kohta).

58 Tästä seuraa, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa se, että EAKR:n tuen saaja rikkoo direktiivissä 92/50 säädettyjä sääntöjä toteuttaakseen tuetun toimen – mikä johtaa perusteettomaan menoon ja aiheuttaa näin vahinkoa unionin talousarviolle –, jatkuu palvelujen suorittajan ja kyseisen tuen saajan lainvastaisesti tekemän sopimuksen koko täyttämisajan, joten tällaista väärinkäytöstä on pidettävä asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettuna ”jatkuvana väärinkäytöksenä”.

59 Kyseisen säännöksen mukaan tuensaajalle perusteettomasti maksetun tuen takaisin perimiseen sovellettava vanhentumisaika alkaa kulua päivästä, jona väärinkäytös on päättynyt. Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetty neljän vuoden vanhentumisaika alkaa kulua siitä päivästä, jona lainvastaisesti tehdyn julkisen hankintasopimuksen täyttäminen on saatu päätökseen, siltä osin kuin sopimusta, jolla pyritään toteuttamaan EAKR:n tukea saanut toimi, ei ole irtisanottu vaan se on täytetty.

60 Siitä, onko sellaisen tarkastuskertomuksen toimittaminen, jossa julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevien sääntöjen rikkominen todetaan, asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa säädetyn vanhentumisajan

katkaiseva väärinkäytökseen liittyvä tutkinta- tai menettelytoimi, on huomautettava, että vanhentumisaikojen tarkoituksena on yleisesti oikeusvarmuuden takaaminen ja että tällaisen tehtävän täysimääräinen täyttäminen ei olisi mahdollista, jos asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu vanhentumisaika voitaisiin katkaista millä tahansa kansallisen hallintoviranomaisen yleisellä valvontatoimella ilman yhteyttä väärinkäytöksiä koskeviin epäilyihin, jotka kohdistuvat riittävän täsmällisesti rajattuihin toimenpiteisiin (ks. em. asia Handlbauer, tuomion 40 kohta).

61 Kun kansalliset viranomaiset toimittavat jollekulle henkilölle kertomuksen, jossa tuodaan esiin väärinkäytös, johon kyseinen henkilö on omalta osaltaan myötävaikuttanut nimenomaisen toimen yhteydessä, ja häneltä pyydetään kyseisestä toimesta lisätietoja tai häneen sovelletaan jopa seuraamusta mainitun toimen vuoksi, kyseiset viranomaiset toteuttavat kuitenkin riittävän täsmällisiä toimenpiteitä, joilla pyritään saattamaan vireille väärinkäytökseen liittyvä tutkimus tai menettely asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitetulla tavalla (ks. asia C-367/09, SGS Belgium ym., tuomio 28.10.2010, Kok., s. I-10761, 69 kohta).

62 Edellä esitetyn perusteella toisen kysymyksen b kohdan ensimmäiseen ja toiseen luetelmakohtaan on vastattava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa, joissa EAKR:n tuen saaja ei hankintaviranomaisena ole noudattanut direktiivissä 92/50 säädettyjä julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevia sääntöjä valitessaan sopimuskumppaniaan sellaista hankintasopimusta varten, jonka tarkoituksena on tuetun toimen toteuttaminen,

– kyseistä väärinkäytöstä on pidettävä asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettuna ”jatkuvana väärinkäytöksenä” ja tässä säännöksessä säädetty neljän vuoden vanhentumisaika tuensaajalle perusteettomasti maksetun tuen takaisin perimiselle alkaa kulua päivästä, jona lainvastaisesti tehdyn julkisen hankintasopimuksen täyttäminen on saatu päätökseen, ja

– se, että tuensaajalle toimitetaan tarkastuskertomus, jossa todetaan julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevien sääntöjen noudattamatta jättäminen ja jonka mukaan kansallisen viranomaisen on tämän johdosta vaadittava maksettujen summien palauttamista, on riittävän täsmällinen toimenpide, jolla pyritään saattamaan vireille ”väärinkäytökseen” liittyvä tutkimus tai menettely asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitetulla tavalla.

Toisen kysymyksen b kohdan kolmas luetelmakohta

63 Toisen kysymyksensä b kohdan kolmannella luetelmakohdalla ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee sitä, onko suhteellisuusperiaatteen mukaista, että jäsenvaltio soveltaa unionin talousarviosta perusteettomasti saadun etuuden takaisin perimiseen 30 vuoden vanhentumisaikaa asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna pidempänä määräaikana.

64 Kyseisessä säännöksessä säädetyn mahdollisuuden yhteydessä jäsenvaltioilla säilyy laaja harkintavalta säätää pidempiä vanhentumisaikoja, joita ne aikovat soveltaa väärinkäytöksiin, joilla vahingoitetaan unionin taloudellisia etuja (em. asia Corman, tuomion 54 kohta).

65 Kun otetaan huomioon unionin taloudellisten etujen suojaamisen tavoite, jonka osalta unionin lainsäätäjä on katsonut, että neljän tai jopa kolmen vuoden vanhentumisaika on jo sellaisenaan riittävä, jotta kansalliset viranomaiset voivat ryhtyä seuraamusmenettelyihin sellaisten väärinkäytösten johdosta, jotka vahingoittavat kyseisiä taloudellisia etuja ja jotka voivat johtaa perusteettomasti saadun etuuden takaisin perimisen kaltaiseen toimeen, 30 vuoden määräajan myöntäminen mainituille viranomaisille ylittää kuitenkin sen, mikä on huolellisen hallinnon kannalta tarpeen (ks. em. yhdistetyt asiat Ze Fu Fleischhandel ja Vion Trading, tuomion 43 kohta).

66 Toisen kysymyksen b kohdan kolmanteen luetelmakohtaan on siis vastattava, että kun jäsenvaltiot käyttävät niille asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 3 kohdassa annettua mahdollisuutta, suhteellisuusperiaate estää soveltamasta 30 vuoden vanhentumisaikaa unionin talousarviosta perusteettomasti saadun etuuden takaisin perimiseen.

Toisen kysymyksen c kohta

67 Kysymykseen halutaan vastausta ainoastaan, jos toisen kysymyksen a kohtaan vastataan kieltävästi.

68 Kun otetaan huomioon tähän viimeiseen kysymykseen annettu vastaus, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämän toisen kysymyksen c kohtaan ei ole tarvetta vastata.

Oikeudenkäyntikulut

69 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa asetuksen (ETY) N:o 2052/88 soveltamisesta rakennerahastojen toiminnan yhteensovittamisen osalta toisaalta keskenään ja toisaalta Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa 19.12.1988 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 4253/88, sellaisena kuin se on muutettuna 20.7.1993 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2082/93, 23 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan kolmas luetelmakohta, luettuna yhdessä rakennerahastojen päämääristä ja tehokkuudesta ja niiden toiminnan yhteensovittamisesta keskenään sekä Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa 24.6.1988 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2052/88, sellaisena kuin se on muutettuna 20.7.1993 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2081/93, 7 artiklan 1 kohdan kanssa, muodostaa oikeusperustan, jonka nojalla kansalliset viranomaiset voivat periä tuensaajalta takaisin Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) myönnetyn tuen kokonaisuudessaan sillä perusteella, että tuensaaja ei ole julkisia palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 18.6.1992 annetussa neuvoston direktiivissä 92/50/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 14.6.1993 annetulla neuvoston direktiivillä 93/36/ETY, tarkoitettuna hankintaviranomaisena noudattanut kyseisen direktiivin vaatimuksia tehdessään julkista palveluhankintasopimusta, jonka tarkoituksena on toteuttaa toimi, jonka perusteella tuki on myönnetty tälle tuensaajalle, eikä kyseistä toimivaltaa ole tarpeen johtaa kansallisesta oikeudesta.**

2) **Se, että EAKR:n tukea saanut hankintaviranomainen ei noudata direktiivissä 92/50, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 93/36, säädettyjä julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevia sääntöjä valitessaan sopimuskumppaniaan sellaista hankintasopimusta varten, jonka tarkoituksena on tuetun toimen toteuttaminen, merkitsee Euroopan yhteisöjen taloudellisten**

etujen suojaamisesta 18.12.1995 annetun neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 2988/95 1 artiklassa tarkoitettua väärinkäytöstä myös silloin, kun toimivaltainen kansallinen viranomainen ei voinut kyseistä tukea myöntäessään olla tietämättä, että tuensaaja oli jo päättänyt siitä, minkä palvelujen suorittajan tehtäväksi se antaa tuetun toimen toteuttamisen.

3) Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa, joissa EAKR:n tuen saaja ei hankintaviranomaisena ole noudattanut direktiivissä 92/50, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 93/36, säädettyjä julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevia sääntöjä valitessaan sopimuskumppaniaan sellaista hankintasopimusta varten, jonka tarkoituksena on tuetun toimen toteuttaminen,

– **kyseistä väärinkäytöstä on pidettävä asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettuna ”jatkuvana väärinkäytöksenä” ja tässä säännöksessä säädetty neljän vuoden vanhentumisaika tuensaajalle perusteettomasti maksetun tuen takaisin perimiselle alkaa kulua päivästä, jona lainvastaisesti tehdyn hankintasopimuksen täyttäminen on saatu päätökseen, ja**

– **se, että tuensaajalle toimitetaan tarkastuskertomus, jossa todetaan julkisten hankintasopimusten tekemistä koskevien sääntöjen noudattamatta jättäminen ja jonka mukaan kansallisen viranomaisen on tämän johdosta vaadittava maksettujen summien palauttamista, on riittävän täsmällinen toimenpide, jolla pyritään saattamaan vireille ”väärinkäytökseen” liittyvä tutkimus tai menettely asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 1 kohdan kolmannessa alakohdassa tarkoitetulla tavalla.**

4) Kun jäsenvaltiot käyttävät niille asetuksen N:o 2988/95 3 artiklan 3 kohdassa annettua mahdollisuutta, suhteellisuusperiaate estää soveltamasta 30 vuoden vanhentumisaikaa unionin talousarviosta perusteettomasti saadun etuuden takaisin perimiseen.

Allekirjoitukset